

ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ - ਭਾਗ ੩ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ

ਅਧਿਆਇ

੧੨

ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ... ਤੁਰੰਤ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ... ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੀ ਹੈ, ਫੈਂਚਾਇਜ਼ੀ ਕੀ ਹੈ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੀ ਹਨ, ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਕਸਬੇ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ।

— ਰੁਸਤਮ ਕੇ ਸਿੱਧਵਾ, ਮੈਂਬਰ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ
(ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਦੌਰਾਨ, ੧੩ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੪੯)

ਚਿੱਤਰ ੧੨.੧. ਗ੍ਰੇਟਰ ਮੁੰਬਈ ਨਗਰ ਨਿਗਮ(ਅਸਲ ਵਿੱਚ 'ਬੰਬੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ')
੧੯੬੫ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵੱਡੇ

ਸਵਾਲ

?

੧. ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕੀ ਹਨ?
੨. ਉਹ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਉਂ ਹਨ?

0681CH12

ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ, ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਣ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਪੇਂਡੂ, ਖੇਤਰੀ, ਸ਼ਹਿਰੀ, ਰਾਜ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਾਲੇ **ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਸੰਕਲਪ** ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪੇਂਡੂ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗੱਲਾਂ ਵੇਖੀਆਂ। ਆਉ ਹੁਣ ਵੇਖੀਏ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਮਝਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਾਂਗੇ।

ਆਉ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

- ਕੋਲਕਾਤਾ, ਚੇਨਈ ਜਾਂ ਮੁੰਬਈ ਵਰਗਾ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਕਸਬੇ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਉਂ ਹੈ?
- ਆਪਣੇ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਭਿੰਨ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੂ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ? ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਕੀ ਵੇਖਦੇ ਹੋ?

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ, ਇਹ ਪੇਂਡੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਨਾ ੧੭੫ 'ਤੇ ਚਿੱਤਰ ੧੨.੨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਰਾਮਿਡ ਦਾ ਅਧਾਰ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿਖਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ ੧੧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਿਰਾਮਿਡ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ; ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਾਂਗੇ।

ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੀ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਧੀ ਹੈ।

ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਵਾਰਡ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਾਰਡ ਕਮੇਟੀਆਂ ਸਿਹਤ ਕੈਂਪ ਲਗਾਉਣ, ਸਿੰਗਲ-ਯੂਜ਼ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਵਰਗੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਪਾਣੀ ਲੀਕ ਹੋਣਾ, ਬੰਦ ਨਾਲਾ, ਨੁਕਸਾਨੀ ਹੋਈ ਸੜਕ ਆਦਿ - ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਾਰਡਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਕੰਮਕਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਈ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ - ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨਾ, ਕਬਰਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਾ, ਕੂੜਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ, ਸਥਾਨਕ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ, ਆਦਿ। ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ, ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਲਈ ਦੇਖਭਾਲ

ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦਿਖਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (ਯਾਦ ਰੱਖੋ, ਇਹ ਇੱਕ **ਭਾਗੀਦਾਰੀ** ਵਾਲਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੈ)। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਜੇ ਲੋਕ ਕੂੜੇ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੂੜਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ ਜੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੀਕੇਜ਼ ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਤੁਰੰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੀਮਤੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਹੋਰ ਬਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਚਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੋ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਚਿੱਤਰ 12.3. ਮਦਰਾਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ

ਮਦਰਾਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਹੁਣ ਗ੍ਰੇਟਰ ਚੇਨਈ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ), 2੯ ਸਤੰਬਰ 1੯੮੮ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇੱਕ ਚਾਰਟਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਫੋਰਟ ਸੇਂਟ ਜਾਰਜ' ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ 1੬ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1੭੯2 ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਸਦੀ ਐਕਟ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਮਿਊਂਸਪਲ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

ਇੰਦੌਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ					
ਜਾਇਦਾਦ ਟੈਕਸ	ਪਾਣੀ ਦੇ ਖਰਚੇ	ਠੋਸ ਕੂੜਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ	ਕਾਰੋਬਾਰ, ਹੋਰਡਿੰਗਜ਼, ਟਰੇਡ ਲਾਇਸੈਂਸ		
CRM* – ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ	CRM - ਅੱਗ ਸੇਵਾਵਾਂ	CRM - ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਾਇਸੈਂਸ	CRM - ਪਾਣੀ ਦਾ ਟੈਂਕਰ, ਮਲਬਾ ਹਟਾਉਣਾ		
ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ		CRM - ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ			
CRM - ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ					
ਵਾਟਰ ਟੈਂਕਰ	ਸੈਪਟਿਕ ਟੈਂਕਰ	ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ	ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਵੈਨ	ਮੋਬਾਈਲ ਟਾਇਲਟ	ਐਂਬੂਲੈਂਸ

ਸਿਟੀਜਨ ਰਿਲੇਸ਼ਨ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ।

(ਇੰਦੌਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਇੱਥੇ ਸਰਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।)

ਚਿੱਤਰ ੧੨.੪. ਇੰਦੌਰ ਨਗਰ ਚੋਣ ਸੇਵਾ

ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ

ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੰਦੌਰ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਸਵੱਛ ਸਰਵੇਖਣ ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਇੰਦੌਰ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ?

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਚੇਨਈ ਅਤੇ ਇੰਦੌਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ੧੦ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰ ਨਿਗਮ (ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਮਹਾਂਨਗਰ ਨਿਗਮ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ੧ ਤੋਂ ੧੦ ਲੱਖ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ (ਜਿਸਨੂੰ 'ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਹੈ। ਘੱਟ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤ ਹੈ।

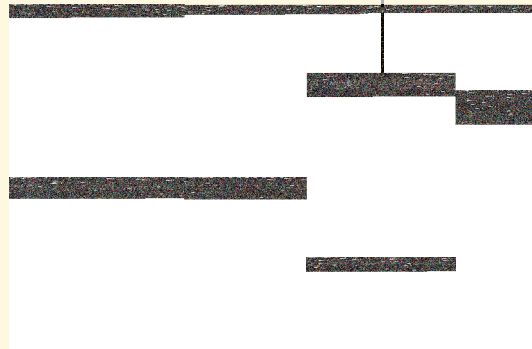
ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

- ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੁਝ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕਸਬੇ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲਗਾਓਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤ, ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਜਾਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਹੈ? ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਾਰਣੀ ਬਣਾਓ।
- ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਫੰਡ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ? (ਸੰਕੇਤ: ਪੰਨਾ ੧੭੮ 'ਤੇ ਚਿੱਤਰ ੧੨.੪ ਵਿੱਚ ਇੰਦੌਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖੋ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹਨ?)

ਸਮੀਰ: ਹੈਲੋ! ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਹੋ?

ਅਨੀਤਾ: ਹੈਲੋ! ਹਾਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੋ ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਹਾਂ। ਇਹ ਇੱਥੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

ਸਮੀਰ: ਓਹ, ਸੱਚਮੁੱਚ? ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ?

ਅਨੀਤਾ: ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਕੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਰੁੜ੍ਹੇਵੇਂ ਪੂਰਣ ਅਤੇ ਭੀੜ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਭੱਜਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼ੋਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਲੋਕ ਵਧੇਰੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।

ਸਮੀਰ: ਵਾਹ! ਇੱਥੇ, ਹਰ ਕੋਈ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ - ਅਸੀਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਿਉਹਾਰ ਇਕੱਠੇ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਜੋਂ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

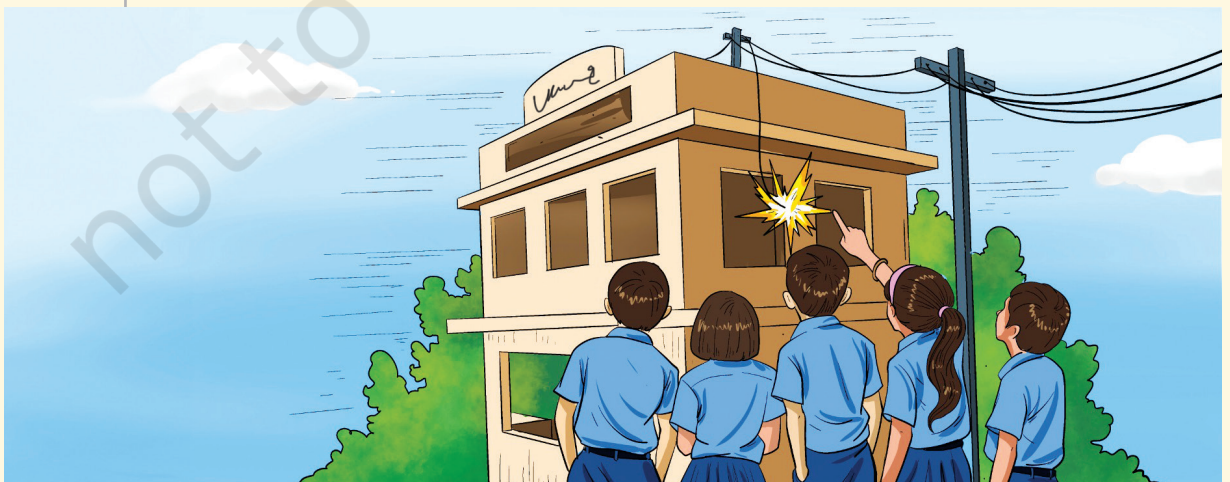

ਅਨੀਤਾ: ਠੀਕ ਹੈ, ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਕੁਝ ਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਕਾਰਨ ਦੋ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਕਾਨ ਢਹਿ ਗਿਆ। ਮਲਬੇ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਦਰ ਫਸਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਦਰਜਨਾਂ ਲੋਕ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ।

ਸਮੀਰ: ਕੀ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ?

ਅਨੀਤਾ: ਹਾਂ, ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹਨ ਜੋ

ਸਾਡੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਮੀਰ: ਠੀਕ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਵੱਡੀ। ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹਿੱਸਾਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ, ਸਾਡੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਨੀਤਾ: ਸੱਚਮੁੱਚ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੋ?

ਸਮੀਰ: ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ! ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਕੁਝ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤਾਰ ਖਤਰਨਾਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਲਟਕ ਰਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਲਗਭਗ ਇਕ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਛੱਤ ਨੂੰ ਛੂਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ, ਬਲਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇੱਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਪੇਸਟ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ!

ਅਨੀਤਾ: ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ! ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਚਾਰ ਇਕੋ ਹੈ - ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਵਾਜ਼ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

ਸਮੀਰ: ਹਾਂ, ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ! ਮਾਫ਼ਕਰਨਾ, ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਲਈ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਬਾਰੋਂਸ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ।

ਅਨੀਤਾ: ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੰਡ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ! ਮੈਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵੇਖਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਂ।

ਸਮੀਰ: ਠੀਕ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਾਂਗੇ। ਅਲਵਿਦਾ!

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ ...

- ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਾਸਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਪੇਂਡੂਸੰਦਰਭ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਥਾਨਕ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਹਨ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ।

ਸਵਾਲ, ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ

1. ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਤੁਸੀਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਸਤ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਾਈਪ ਲੀਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੀਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਸਤ ਕੀ ਕਰੋਗੇ?
2. ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਓ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਮੀਟਿੰਗ ਫਲਦਾਇਕ ਹੋਵੇ।

3. ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਾਲਗ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।
4. ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।
5. ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਹਨ?

ਨੂਡਲਜ਼

